

Адміністративне право і процес

УДК 342.9:796:343.352

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20734942>

**Нормативно-регуляторні інструменти адміністративно-правової
протидії корупції усфері спорту**

Балинська Ольга Михайлівна,

доктор юридичних наук, професор,

професор кафедри теорії, історії та конституційного права

Навчально-наукового інституту права та правоохоронної діяльності

Львівського державного університету внутрішніх справ,

м. Львів, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-0168-143X>

Риженко Ірина Миколаївна,

кандидат юридичних наук, доцент, професор цивільно-правових

дисциплін інституту права та безпеки

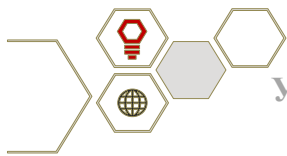
Одеського державного університету внутрішніх справ,

м. Одеса, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-9208-2132>

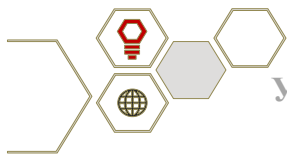
Прийнято: 17.05.2026 | Опубліковано: 30.05.2026

Анотація. Статтю присвячено визначенню сутності, ознак, видів і проблемних аспектів нормативно-регуляторних інструментів адміністративно-правової протидії корупції усфері спорту та обґрунтуванню напрямів удосконалення їх правового регулювання.

Метою статті є визначення сутності, ознак, видів і проблемних аспектів нормативно-регуляторних інструментів адміністративно-правової протидії

корупції у спортивних правовідносинах, а також обґрунтування напрямів удосконалення правового регулювання у цій сфері. У дослідженні використано діалектичний, системно-структурний, формально-юридичний, порівняльно-правовий та логіко-аналітичний методи наукового пізнання. **Результати та висновки.** В ході дослідження виконано узагальнення сучасних підходів до розуміння корупційних ризиків у спортивній сфері та визначено основні чинники, які сприяють поширенню корупційних практик у діяльності суб'єктів спортивних правовідносин. Здійснено характеристику найбільш поширених проявів корупції у спорті, пов'язаних із фінансуванням спортивних заходів, використанням ресурсів спортивної інфраструктури, маніпулюванням результатами змагань та іншими формами неправомірного впливу на спортивну діяльність. Особливу увагу приділено дослідженню сутності нормативно-регуляторних інструментів адміністративно-правової протидії корупції у спортивній сфері. Визначено їх місце в системі засобів запобігання корупційним проявам, розкрито характерні ознаки та особливості впливу на поведінку суб'єктів спортивних правовідносин. Обґрунтовано, що зазначені інструменти мають формально визначений, загальнообов'язковий, превентивний і системний характер, а їх основне призначення полягає у створенні правових умов для недопущення виникнення корупційних ризиків та обмеження можливостей для вчинення корупційних правопорушень. У роботі здійснено класифікацію нормативно-регуляторних інструментів за функціональним призначенням та охарактеризовано їх окремі види у структурі механізму адміністративно-правової протидії корупції у сфері спорту. Визначено значення спеціального законодавчого регулювання для формування цілісної системи запобігання корупції у спортивній сфері. Водночас виявлено низку проблемних аспектів нормативного забезпечення, серед яких термінологічні неузгодженості, прогалини у визначенні окремих категорій суб'єктів, недостатня узгодженість галузевого та загального антикорупційного регулювання, а також окремі

суперечності між державним впливом і автономією спортивних організацій. Доведено необхідність удосконалення нормативного регулювання шляхом забезпечення системності та узгодженості правових приписів, що регламентують запобігання корупції у сфері спорту.

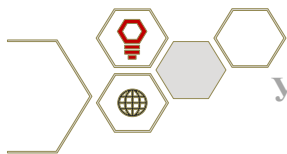
Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, публічне адміністрування, адміністративно-правовий механізм, адміністративне право, правове регулювання, протидія, нормативно-регуляторні інструменти, спорт, фізична культура, спортивне право, правовідносини у сфері спорту, доброчесність у спорті.

Normative and regulatory instruments for administrative and legal counteraction to corruption in the field of sports

Abstract. The article is devoted to defining the essence, features, types and problematic aspects of normative and regulatory instruments of administrative and legal counteraction to corruption in the field of sports and substantiating directions for improving their legal regulation.

The purpose of the article is to determine the essence, signs, types and problematic aspects of normative and regulatory instruments of administrative and legal counteraction to corruption in sports legal relations, as well as substantiating directions for improving legal regulation in this area. The research used dialectical, systemic-structural, formal-legal, comparative-legal and logical-analytical methods of scientific knowledge.

Results and conclusions. In the course of the study, a generalization of modern approaches to understanding corruption risks in the sports sphere was carried out and the main factors contributing to the spread of corrupt practices in the activities of subjects of sports legal relations were determined. The most common manifestations of corruption in sports related to the financing of sports events, use of sports

infrastructure resources, manipulation of competition results and other forms of improper influence on sports activities were characterized.

Special attention is paid to the research of the essence of normative and regulatory instruments of administrative and legal counteraction to corruption in the sports sphere. Their place in the system of means of preventing corruption manifestations is determined, the characteristic signs and peculiarities of the influence on the behavior of the subjects of sports legal relations are revealed. It is substantiated that the specified instruments have a formally defined, universally binding, preventive and systemic nature, and their main purpose is to create legal conditions to prevent the occurrence of corruption risks and limit opportunities for committing corruption offenses.

In the work, the classification of normative and regulatory instruments according to their functional purpose was carried out and their separate types were characterized in the structure of the mechanism of administrative and legal countermeasures against corruption in the field of sports. The importance of special legislative regulation for the formation of a comprehensive system of prevention of corruption in the sports sphere is determined.

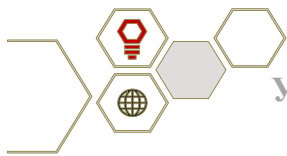
At the same time, a number of problematic aspects of regulatory support were identified, including terminological inconsistencies, gaps in the definition of certain categories of subjects, insufficient coherence of sectoral and general anti-corruption regulation, as well as individual contradictions between state influence and the autonomy of sports organizations. The need to improve regulatory regulation by ensuring the system and consistency of legal prescriptions regulating the prevention of corruption in the field of sports has been proven.

Keywords: administrative-legal regulation, public administration, administrative-legal mechanism, administrative law, legal regulation, counteraction, normative-regulatory tools, sport, physical culture, sports law, legal relations in the field of sports, integrity in sports.

Постановка проблеми. Корупція у сфері спорту становить одну з найбільш складних загроз сучасному спортивному середовищу, оскільки вона впливає не лише на результати змагань, а й на функціонування спортивних інституцій, розподіл фінансових ресурсів, реалізацію державної політики у сфері фізичної культури і спорту та рівень суспільної довіри до спортивного руху. Розширення ринку спортивних ставок, цифровізація спортивної діяльності, поява нових форм маніпулювання результатами змагань та активізація транскордонних фінансових операцій створюють додаткові ризики для чесності і прозорості у спортивних правовідносинах. За таких умов особливого значення набуває формування ефективної системи адміністративно-правових засобів, здатних забезпечити належне запобігання корупційним проявам та мінімізувати їх негативний вплив на спортивну сферу. Не менш важливим є те, що чинне нормативне регулювання протидії корупції у спорті характеризується наявністю колізій, неоднозначністю окремих правових дефініцій, недостатньою узгодженістю між спеціальним спортивним та загальним антикорупційним законодавством, а також складністю співвідношення державного регулювання зі статутною автономією спортивних організацій. Такі обставини ускладнюють практичну реалізацію антикорупційної політики та потребують наукового осмислення сутності, структури та функціонального призначення нормативно-регуляторних інструментів адміністративно-правової протидії корупції у сфері спорту. Дослідження цієї проблематики є необхідним для вдосконалення правового механізму забезпечення доброчесності, прозорості та підзвітності у спортивних правовідносинах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти протидії корупції у сфері спорту досліджувалися як міжнародними, так і вітчизняними науковцями. Зокрема, Валерій Сокурєнко та Віталій Сокурєнко охарактеризували механізми корупційних правопорушень у сфері фізичної культури і спорту, М.А. Слободянюк дослідив адміністративно-правові засади

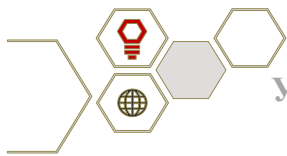

управління спортивною галуззю та антикорупційного регулювання, а О.М. Шимон розглянув правові обмеження і заборони як засоби запобігання корупційним правопорушенням. Водночас недостатньо розробленими залишаються питання сутності, ознак, видів і проблем реалізації нормативно-регуляторних інструментів адміністративно-правової протидії корупції у спортивній сфері.

Метою статті є визначення сутності, ознак, видів і проблемних аспектів нормативно-регуляторних інструментів адміністративно-правової протидії корупції у спортивних правовідносинах, а також обґрунтування напрямів удосконалення правового регулювання у цій сфері.

Методи дослідження. У дослідженні використано діалектичний, системно-структурний, формально-юридичний, порівняльно-правовий та логіко-аналітичний методи наукового пізнання.

Виклад основного матеріалу. Спорт у сучасному суспільстві виконує важливі соціальні, економічні та культурні функції, виступаючи не лише засобом фізичного розвитку особистості, а й вагомим чинником міжнародної співпраці, суспільної інтеграції та формування позитивних цінностей. Водночас стрімка комерціалізація спортивної сфери, зростання обсягів фінансових потоків, розвиток ринку спортивних ставок і посилення конкуренції за спортивні результати зумовлюють виникнення та поширення різноманітних корупційних практик. Корупційні прояви у спорті становлять суттєву загрозу принципам чесної гри, підривають авторитет спортивних інституцій та негативно впливають на ефективність державної політики у сфері фізичної культури і спорту, що зумовлює необхідність комплексного дослідження причин, форм прояву та механізмів протидії корупції у спортивній сфері. Окрім того, негативний вплив корупції у спорті виходить далеко за межі спортивної сфери, оскільки спорт традиційно виступає важливим інструментом формування суспільних цінностей, зокрема чесності, справедливості та поваги до правил. Поширення корупційних

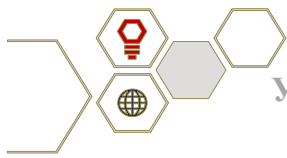
практик у спортивному середовищі сприяє толеруванню неправомірної поведінки в суспільстві, знижує рівень довіри громадян до соціальних інститутів та формує переконання про можливість досягнення успіху шляхом незаконного впливу та зловживання владою.

Аналіз першого розділу Глобальної доповіді Управління Організації Об'єднаних Націй з наркотиків і злочинності ООН про корупцію в спорті 2022 року (далі – Доповідь), присвяченого трансформаціям та супутнім кримінальним ризикам у цій сфері, дозволяє виокремити три ключові взаємопов'язані аспекти:

1. Стрімка глобалізація та комерціалізація індустрії за останні десятиліття призвели до різкої фінансової поляризації, де на тлі надприбутків елітних клубів більшість спортсменів і менших організацій перебувають у стані економічної нестабільності, що суттєво підвищує їхню уразливість до незаконних фінансових пропозицій.

2. Масштабний розвиток цифрових технологій, онлайнного букмекерства та кіберспорту сформував високоліквідний, транскордонний і слабо контрольований гральний ринок, створивши сприятливі умови для транснаціональних злочинних мереж, що зумовило появу нових корупційних загроз, таких як високотехнологічне маніпулювання результатами змагань («договірні матчі»), використання криптовалют для анонімних розрахунків, поширення інсайдерської інформації та впровадження «цифрового допінгу».

3. Інституційний рівень спортивних організацій тривалий час залишався незахищеним через застарілі моделі приватного управління, дефіцит внутрішньої прозорості та зловживання доктриною «автономності спорту», що дозволяло корумпованим функціонерам безконтрольно ухвалювати рішення щодо розподілу прав на трансляції, спонсорства та проведення великих міжнародних заходів [1].

Досліджуючи прояви корупції в українському спорті Валерій Сокурєнко та Віталій Сокурєнко виділяють кілька взаємопов'язаних корупційних схем у цій сфері, ядром яких є протиправні угоди та механізми «відкатів»: 1) на етапі планування змагань різного рівня укладаються корупційні угоди з розпорядниками коштів (структурами Мінмолодьспорту, УАФ, НОК) щодо вибору конкретних населених пунктів або об'єктів інфраструктури та фінансування в обмін на повернення частини грошей посадовцям, а також аналогічні угоди з телевізійними мовниками за надання переважних прав на трансляції футбольних чи баскетбольних матчів; 2) функціонують схеми розтрата і привласнення бюджетних і муніципальних коштів під час будівництва, ремонту чи встановлення спортивних і дитячих майданчиків, які реалізуються через симулювання тендерних процедур і використання зв'язків виробників із народними депутатами, які лобіюють виділення субвенцій на округи, що призводить до невиправданого завищення кошторисів; 3) поширеною практикою є корупційні угоди у професійному спорті з метою фальсифікації результатів допінгового контролю в умовах, коли фінансовані державою лабораторії не відповідають міжнародній антидопінговій методології [2, с. 159-160].

У Доповіді зазначається, що для протидії цим деструктивним тенденціям сучасна спортивна екосистема змушена проходити через системні управлінські реформи, спрямовані на адаптацію та запозичення корпоративних антикорупційних стандартів, розроблених провідними міжнародними інституціями. Головними векторами цих перетворень стали масове впровадження внутрішніх інспекцій нормативно-правової відповідності, видання комплексних кодексів етики (зокрема, за ініціативи МОК, ФІФА та УЄФА), створення спеціалізованих комісій з розслідувань, а також побудова конфіденційних каналів інформування та систем захисту викривачів задля подолання традиційної «культури замовчування». Особлива увага приділяється

посиленню контролю за інвестиційним капіталом і регламентації діяльності спортивних агентів та посередників, чий сектор через тіньові фінансові потоки і штучне роздування бюджетів став головним інструментом для відмивання грошей організованими злочинними групами. Водночас у Доповіді констатується, що автономні ресурси спортивних асоціацій є обмеженими порівняно з кримінальними викликами, через що ключовим фактором успішного захисту чесності та непідкупності спорту є перехід до концепції «відповідальної автономії» та налагодження системної транскордонної співпраці між спортивними інституціями, національними правоохоронними органами та урядовими структурами [1].

Наведені міжнародні підходи свідчать про поступове формування комплексної системи запобігання та протидії корупції у спорті, яка поєднує механізми саморегулювання спортивного руху із заходами державного контролю та міжвідомчої взаємодії. У цьому контексті особливого значення набувають нормативно-регуляторні інструменти адміністративно-правової протидії корупції у спортивній сфері, які забезпечують належне правове підґрунтя для реалізації принципів прозорості, підзвітності, доброчесності та відповідальної автономії спортивних організацій. Саме за допомогою таких інструментів створюються умови для своєчасного виявлення і мінімізації корупційних ризиків, здійснення ефективного контролю за діяльністю суб'єктів спортивних правовідносин, а також імплементації міжнародних стандартів належного врядування та антикорупційної політики у національну систему управління спортом. Так, у контексті протидії корупції у сфері спорту нормативно-регуляторні інструменти доцільно розглядати як закріплену у нормах адміністративного та суміжних галузей права систему загальнообов'язкових правил поведінки суб'єктів спортивних правовідносин, спрямованих на запобігання виникненню корупційних ризиків та істотне обмеження можливостей вчинення корупційних правопорушень у змагальній

діяльності. Їх ключова особливість полягає у нормативному характері впливу, який реалізується шляхом встановлення абстрактних, формально визначених приписів загальної дії, що регулюють поведінку невизначеного кола осіб без безпосереднього застосування індивідуалізованих управлінських або санкційних заходів. Саме це відрізняє зазначені інструменти від контрольного-наглядового та деліктно-санкційних механізмів, які мають похідний характер і функціонують як етапи реалізації вже закріплених нормативних вимог у разі їх порушення.

Характеризуючи нормативно-регуляторні інструменти, слід виокремити їх ключові ознаки:

- завжди мають формально визначений характер, тобто існують у вигляді конкретних норм права, закріплених у відповідних нормативно-правових актах;
- є загальнообов'язковими для всього кола суб'єктів, на яких поширює свою дію відповідний акт, незалежно від їхньої згоди;
- мають превентивну спрямованість, оскільки, на відміну від санкційних інструментів, що реагують на вже вчинені порушення, нормативно-регуляторні інструменти покликані сформувати таке середовище, в якому порушення або взагалі неможливе, або є явно не вигідним;
- є системними, адже окремо взята норма або заборона може бути малоефективною, проте в сукупності вони утворюють регуляторний механізм, що охоплює весь простір корупційних ризиків у спортивній сфері.

Щодо видів нормативно-регуляторних інструментів, їх класифікація може здійснюватися за різними критеріями, що відображають багатовимірний характер нормативного регулювання у сфері протидії корупції в спорті. Найбільш науково та практично обґрунтованим, на нашу думку, є поділ за функціональним призначенням, який дає змогу диференціювати зазначені інструменти залежно від специфічної регуляторної мети, яку вони реалізують у межах цілісної антикорупційної системи, зокрема у частині встановлення

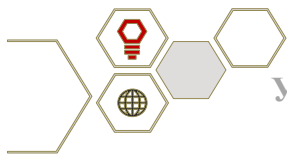
заборон, визначення обов'язків, формування стандартів поведінки та закріплення правових обмежень для суб'єктів спортивних правовідносин. Зокрема, до таких видів відносяться: системоутворюючий нормативний акт, нормативне закріплення стандартів доброчесності, інституційно-секторальні законодавчі акти універсального спрямування, підзаконні нормативно-правові інструменти, інструменти адміністративно-деліктного та кримінального примусу, корпоративні норми неправової регламентації.

Зокрема, у вітчизняній правовій системі системоутворюючим нормативним актом механізму протидії корупції у спортивній сфері є Закон України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань» № 743-VIII від 03.11.2015 (далі - Закону № 743-VIII). Закон виконує кілька функцій одночасно: визначає понятійний апарат сфери, встановлює суб'єктний склад правовідносин, розмежовує компетенцію між суб'єктами публічної влади та спортивними організаціями, формує загальну логіку антикорупційного механізму у спорті. Саме тому всі інші нормативно-регуляторні інструменти механізму протидії корупції у спортивній сфері або безпосередньо випливають із цього Закону, або мають тлумачитися у системному зв'язку з ним. Варто особливо підкреслити, що прийняття Закону № 743-VIII ознаменувало принципову зміну підходу держави до корупційної проблеми у спорті – від ситуативного реагування на конкретні корупційні скандали до системного регулювання протидії корупції на основі чітких правових стандартів. До його прийняття спортивна корупція в Україні фактично регулювалася лише загальними нормами кримінального та адміністративного права, які не враховували специфіки спортивних відносин і тому застосовувалися вкрай рідко й непослідовно. Як констатує М.А. Слободянюк, саме цей спеціальний закон прямо «закріпив заборону для спортсменів, осіб допоміжного спортивного персоналу, які беруть участь у спортивному змаганні,

посадових осіб у сфері спорту розміщувати ставки на спорт щодо результатів офіційного спортивного змагання, в якому вони або їхня команда беруть участь (ч. 4 ст. 8), визначив суб'єктів протидії корупційним правопорушенням у галузі, об'єктивну сторону відповідних правопорушень, порядок перевірки обставин впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань тощо» [3, с. 44].

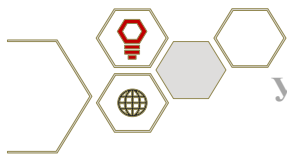
Однак, незважаючи на наявність досить розгалуженого масиву НПА, у правозастосовній практиці існують об'єктивні колізії, які суттєво знижують ефективність адміністративно-правової протидії корупції у сфері спорту. Зокрема, у профільному антикорупційному Законі № 743-VIII залишається незрозумілою термінологічна конструкція «посадової особи у сфері спорту» («посадова особа у сфері спорту – власник, акціонер, керівник чи працівник юридичної особи, яка організовує і сприяє спортивним змаганням, а також особи, уповноважені на проведення офіційного спортивного змагання; керівники і працівники міжнародної спортивної організації, інших компетентних спортивних організацій, що визнають змагання» [4]). Законодавець безпідставно відніс до цієї категорії власників та акціонерів юридичних осіб, статус яких зумовлений лише наявністю корпоративних прав, що створює юридичний нонсенс і ускладнює притягнення реальних організаторів корупційних схем до відповідальності. Окрім того, О.М. Шимон слушно вказує на відсутність у базовому антикорупційному законодавстві чітких легальних дефініцій понять «суддівська практика» та «інструкторська практика» [5, с. 170]. Оскільки закон дозволяє державним службовцям займатися викладацькою роботою, недоброчесні особи часто використовують цю прогалину як ширму для легалізації неправомірної вигоди. На наш погляд, шляхом подолання цих недоліків є системна уніфікація термінологічного апарату Закону України «Про запобігання корупції» та галузевого спортивного законодавства.

До проблемних аспектів нормативно-регуляторних інструментів адміністративно-правової протидії корупції у спортивних правовідносинах також можна віднести: колізії між державним регулюванням і статутною автономією міжнародних спортивних організацій, розмитість суб'єктного складу і прогалини у визначенні зобов'язаних осіб, декларативність обов'язку повідомлення за відсутності реальних гарантій захисту викривачів, невідповідність санкційного забезпечення реальному масштабу корупційних вигод, недостатня нормативна інтеграція між спеціальним спортивним і загальним антикорупційним законодавством та ін.

Висновки. Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що корупція у сфері спорту набула складного багаторівневого характеру та охоплює як економічні, так і організаційно-управлінські аспекти функціонування спортивної галузі. Поширення незаконних практик зумовлюється впливом комерціалізації спортивної діяльності, розвитком цифрових технологій, розширенням ринку спортивних ставок, а також недосконалістю окремих механізмів управління спортивними організаціями. Корупційні ризики проявляються у сфері фінансування спортивних заходів, використання бюджетних коштів, організації спортивної інфраструктури, маніпулювання результатами змагань та порушеннях антидопінгових вимог. За таких умов забезпечення доброчесності спортивних правовідносин потребує поєднання механізмів державного регулювання, інституційного контролю та внутрішнього саморегулювання спортивного середовища.

Важливе значення у системі адміністративно-правової протидії корупції у спорті належить нормативно-регуляторним інструментам, які формують правові засади запобігання корупційним ризикам, визначають стандарти поведінки учасників спортивних правовідносин та забезпечують функціонування цілісного антикорупційного механізму. Їх ефективність обумовлюється формальною визначеністю, загальнообов'язковістю, превентивною спрямованістю та

системним характером впливу. Водночас наявні колізії між окремими нормативними положеннями, нечіткість окремих правових дефініцій, недостатня узгодженість спеціального спортивного та загального антикорупційного законодавства, а також проблеми співвідношення державного регулювання зі статутною автономією спортивних організацій суттєво ускладнюють практичну реалізацію антикорупційної політики. Усунення таких недоліків потребує вдосконалення нормативної бази та забезпечення єдності правового регулювання у сфері спорту.

Перспективи подальших наукових досліджень доцільно пов'язати з розробленням механізмів узгодження національного спортивного законодавства з міжнародними стандартами доброчесності та належного врядування у спорті. Окремої уваги потребує вдосконалення понятійно-категоріального апарату антикорупційного законодавства та вироблення ефективних правових гарантій запобігання корупційним проявам у спортивній сфері.

Список використаних джерел:

1. Global Report on Corruption in Sport. Section 1: Evolutions in sport related to corruption / United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). 2021. URL: <https://www.unodc.org/unodc/en/safeguardingsport/grcs/section-1.html> (дата звернення: 10.04.2026)
2. Сокурєнко В. В., Сокурєнко В. В. Механізм корупційних злочинів у сфері фізичної культури і спорту: кримінологічний аналіз основних складових. Особливості застосування антикорупційного законодавства: від розслідування до вироку суду : матеріали наук.-практ. конф. (м. Харків, 2019 р.). Харків, 2019. С. 158–161. URL: <http://dSPACE.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/51.pdf> (дата звернення: 11.04.2026)

3. Слободянюк М. А. Адміністративно-правове регулювання публічного управління у галузі фізичної культури та спорту : монографія. Одеса: Видавництво «Юридика», 2023. 248 с. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f8cc4b17-480a-47d6-a827-25a5ef295f0a/content#:~:text=конфлікт%20інтересів> (дата звернення: 12.04.2026)
4. Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань: Закон України від 03.11.2015 р. № 743-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/743-19#top> (дата звернення: 16.04.2026)
5. Шимон О.М. Обмеження та заборони як засоби запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, у діяльності державних службовців в Україні: дис. ... доктора філософії : 12.00.07 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2024. URL: http://phd.znu.edu.ua/page/PhD/Shymon_dis.pdf (дата звернення: 24.04.2026).